

POSTANOWIENIE

Dnia 9 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania N.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.
z udziałem zainteresowanych: J. S., K. S., H. Ż., M. W. i W. U.
o ponowne ustalenie ustawodawstwa polskiego i wydania zaświadczenia A1,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 9 stycznia 2020 r.,
skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 18 września 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

- I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- II. zasądza od S.S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
Oddział w C. 240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu
kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 września 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację S. S. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 25 września 2017 r. w sprawie przy udziale zainteresowanych J. S., K. S., H. Ż., M. W., W. U. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. o ponowne ustalenie ustawodawstwa polskiego i wydanie zaświadczenia A1.

Spór dotyczył oceny, czy dowody w postaci zawartych przez S. S. umów z M.Sp. z o.o., miały wpływ na ustalenie właściwego ustawodawstwa, rozstrzygniętego prawomocnymi decyzjami z października 2014 r. i kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny zauważył, że zasadnicze znaczenie dla sprawy miało wyjaśnienie pojęć "pracodawca" i "normalne prowadzenie działalności" (art. 12 ust. 1 rozporządzenia WE nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r.) i wyjaśniającego je określenia "prowadzenie przez pracodawcę zazwyczaj znacznej części działalności innej, niż działalność związana z samym zarządzaniem wewnętrznym, na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma on swoją siedzibę, z uwzględnieniem wszystkich kryteriów charakteryzujących działalność prowadzoną przez dane przedsiębiorstwo", przy uwzględnieniu, iż "odnośne kryteria muszą zostać dopasowane do specyficznych cech każdego pracodawcy i do rzeczywistego charakteru prowadzonej działalności" (art. 14 ust. 2 rozporządzenia WE nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r.). Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie można przyjąć spełnienia przesłanki „normalne prowadzenie działalności” w sytuacji, gdy kontrakty z firmą M. Sp. z o.o. nie zostały zrealizowane. Za nieistotne dla rozstrzygnięcia uznał Sąd Apelacyjny przyczyny braku ich realizacji oraz perspektywę ich realizacji istniejącą na wcześniejszym etapie działalności odwołującego, bowiem normalnym prowadzeniem działalności nie jest samo zawarcie kontraktów, ani prowadzenie robót przygotowawczych. Odnosząc się do zarzutu nieuwzględnienia przez Sąd Okręgowy słusznego interesu strony i interesu społecznego, Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają charakter przepisów prawa publicznego, a rygoryzm prawa publicznego nie może być łagodzony poprzez art. 5 k.c. lub w art. 8 k.p. Nadużycie prawa podmiotowego, albo czynienie ze swego prawa podmiotowego użytku niezgodnego z zasadami współżycia społecznego lub społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa, w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych musiałyby być odnoszone do czynności organu rentowego, który wydając decyzję nie korzysta ze swoich praw podmiotowych (regulowanych prawem prywatnym - kodeksem cywilnym lub kodeksem pracy), lecz realizuje ustawowe kompetencje organu władzy publicznej. Istotne są zatem przepisy prawa, a nie zasady współżycia społecznego.

Skargę kasacyjną oparto na podstawie naruszenia prawa materialnego, a to art. 12 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia

społecznego przez jego błędną wykładnię, polegającą na pominięciu dobrania właściwych kryteriów oceny użytego w tym przepisie pojęcia „normalne prowadzenie działalności”, co w konsekwencji spowodowało niezastosowanie przedmiotowej regulacji.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., to jest wobec faktu, że w niniejszej sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości - a to, przepisu art. 12 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w zakresie rozumienia i wykładni zawartych w tym przepisie pojęć „pracodawca” i „normalne prowadzenie działalności” - szczególnie, jeśli chodzi o dobranie właściwych kryteriów, oraz aspektów prowadzenia przez podmiot działalności gospodarczej, jakie winny podlegać ocenie dla ustalenia, czy posiada on w danym państwie miejsce normalnego prowadzenia działalności. Skarżący podkreślił, iż za dokonaniem przez Sąd Najwyższy wykładni powołanego przepisu, przemawia również aspekt interesu społecznego. Wyjaśnienie spornych kwestii przyczyni się bowiem do wyjaśnienia i ujednolicenia regulacji, które dotyczą nie tylko przedsiębiorców, jako pracodawców, lecz również - a nawet przede wszystkim - pracowników - którzy, w przeważającej większości przypadków, nie mają wpływu na sposób i prawidłowość zgłoszenia ich przez pracodawcę do ubezpieczeń w danym kraju, zaś w przypadku dokonania tego zgłoszenia w sposób błędny, to pracownicy ponoszą najdalej idące, negatywne konsekwencje. Wskazał również, że kwestia stosowania przepisu art. 12 ust. 1 Rozporządzenia PE i Rady, oraz kryteriów ustalania, czy przedsiębiorca normalnie prowadzi działalność w danym państwie, wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych. Już w samych sprawach, dotyczących skarżącego, na gruncie tego samego stanu faktycznego, ustalonego na podstawie tych samych dowodów, Sąd Okręgowy w K. wydawał całkowicie odmienne rozstrzygnięcia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.).

Odwołanie się do przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151). Powołanie się na rozbieżności w orzecznictwie wymaga przytoczenia i poddania analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2018 r., III UK 123/17, LEX nr 2496319). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, LEX nr 1661934).

Zauważyć należy, że Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie wielokrotnie odnosił się do wykładni przepisu art. 12 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Orzecznictwo Sądu Najwyższego nie wykazuje w tym zakresie rozbieżności. Przykładowo w wyroku z dnia 27 lipca 2017 r. (II UK 505/16, LEX nr 2342175) Sąd Najwyższy przyjął, że treść pojęcia "normalne prowadzenie działalności" w rozumieniu powołanego przepisu i wyjaśniającego je określenia "prowadzenie przez pracodawcę zazwyczaj znacznej części działalności, innej niż działalność związana z samym

zarządzeniem wewnętrznym, na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma on swoją siedzibę" (art. 14 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE. L. z 2009 r. Nr 284, str. 1 z późn. zm.)), nie pozostawiają wątpliwości, że przy ocenie, czy pracodawca prowadzi normalną działalność, a zatem znaczną część działalności innej niż działalność związana z samym zarządzaniem wewnętrznym na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma swoją siedzibę, należy uwzględniać wszystkie kryteria charakteryzujące jego działalność. Niedopuszczalne jest uznanie jednego kryterium - wysokości ponad 25% obrotu - za decydujące w tym sensie, że jego niespełnienie zwalnia instytucję właściwą bądź sąd z badania pozostałych cech charakteryzujących działalność prowadzoną przez dane przedsiębiorstwo. Pierwszoplanowe znaczenie ma obiektywne ustalenie, czy przedsiębiorstwo faktycznie prowadzi w państwie swojej siedziby normalną, rzeczywistą działalność, zaś porównanie skali tej działalności w państwie siedziby i państwie miejsca wykonywania pracy przez pracownika delegowanego ma jedynie znaczenie pomocnicze. W wyroku z dnia 28 listopada 2017 r. (III UK 266/16, LEX nr 2434677) Sąd Najwyższy przyjął, że w celu ustalenia, w razie potrzeby i w razie wątpliwości, czy pracodawca zazwyczaj prowadzi znaczną część działalności na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma swoją siedzibę, instytucja właściwa w tym państwie zobowiązana jest zbadać wszystkie kryteria charakteryzujące działalność prowadzoną przez tego pracodawcę, w tym miejsce, w którym przedsiębiorstwo ma swą zarejestrowaną siedzibę i administrację, liczebność personelu administracyjnego pracującego w państwie członkowskim, w którym pracodawca ma siedzibę, oraz w drugim państwie członkowskim, miejsce, w którym rekrutowani są pracownicy delegowani, i miejsce, w którym zawierana jest większość umów z klientami, prawo mające zastosowanie do umów zawartych przez przedsiębiorstwo z jednej strony z pracownikami i z drugiej strony z klientami, obroty w odpowiednio typowym okresie w każdym z państw członkowskich, których rzecz dotyczy, oraz liczbę umów wykonanych w państwie wysyłającym. Ocena, czy przedsiębiorstwo prowadzi normalną działalność, czy też znaczną część działalności innej niż zarządzanie

wewnętrzne, powinna uwzględniać wszystkie kryteria charakteryzujące jego działalność oraz charakter przedsiębiorstwa delegującego. Wybór kryteriów powinien być dostosowany do konkretnego wypadku. Ocena ta powinna mieć charakter całościowy, a zatem stanowić ogólny wniosek wynikający z rozważenia wszystkich przyjętych kryteriów. (por. również: wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2017 r., II UK 596/16, LEX nr 2376897; z dnia 31 sierpnia 2017 r., III UK 183/16, LEX nr 2390695).

Zauważyć nadto należy, że powyższe stanowisko Sądu Najwyższego znalazło odzwierciedlenie w rozpoznawanej sprawie. Sąd Apelacyjny wskazał, że „przy ocenie, czy pracodawca prowadzi normalną działalność, a zatem znaczną część działalności innej, niż działalność związana z samym zarządzaniem wewnętrznym na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma swoją siedzibę, należy uwzględniać wszystkie kryteria charakteryzujące jego działalność. Już odwołanie się do zaimka „wszystkie” w odniesieniu do kryteriów, które należy uwzględniać przy omawianej ocenie, wskazuje, iż niedopuszczalne jest uznanie jednego kryterium za decydujące w tym sensie, że jego niespełnienie zwalnia instytucję właściwą, bądź sąd, z badania pozostałych cech charakteryzujących działalność prowadzoną przez dane przedsiębiorstwo. Podobnie kwestię tę ujmuje decyzja A2 Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego, w której wskazuje się, że decydującym warunkiem dla zastosowania art. 12 ust. 1 rozporządzenia podstawowego jest istnienie więzi między pracodawcą, a państwem członkowskim, w którym ma on swoją siedzibę. Możliwość delegowania pracowników powinna zatem ograniczać się wyłącznie do przedsiębiorstw, które normalnie prowadzą swą działalność na terytorium państwa członkowskiego, którego ustawodawstwu nadal podlega pracownik delegowany. Z tego względu, przyjmuje się, że omawiane przepisy mają zastosowanie jedynie do przedsiębiorstw, które zazwyczaj prowadzą znaczną część działalności na terytorium państwa członkowskiego, w którym mają siedzibę” (s. 9 i 10 uzasadnienia wyroku).

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie reguły z art. 98 § 1 k.p.c. i art. 99 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

